

HandläggareTrafikkontoret
Kerstin Alquist
Telefon: 08-508 260 77Miljöförvaltningen
Emma Nordling
Telefon: 08-508 287 39**Till**

Kommunstyrelsen

Yttrande om ytterligare underlag om överskridna gränsvärden för PM10 enligt luftkvalitetsdirektivet

Remiss från Miljödepartementet

Sammanfattning

Europeiska kommissionen beslutade under våren 2013 att genom en formell underrättelse inleda ett överträdelseärende mot Sverige med hänsyn till att det under perioden 2008 – 2010 rapporterats om halter av större partiklar i luften som överskred de gränsvärden som anges i luftkvalitetsdirektivet. Regeringskansliet besvarade sedan den formella underrättelsen den 26 juni 2013.

Kommissionen kan förväntas att inom kort ta nästa steg i överträdelseärendet och besluta ett motiverat yttrande mot Sverige, vilket i så fall ska besvaras senast två månader efter mottagandet. För att kunna besvara ett eventuellt motiverat yttrande behöver Regeringskansliet underlag från berörda kommuner. Miljödepartementet efterfrågar därför uppgifter om årsmedelvärden och dygnshalter av PM10, vilka åtgärder staden vidtagit och planerar att vidta samt vilka effekter dessa fått/väntas få på halterna av PM10.

Stockholm har hundra gånger bättre luft idag jämfört med för femtio år sedan. Kolmonoxiden, blyet, svaveldioxiden, bensen, m m är nu nere på mycket låga nivåer. Av EUs 12 miljökvalitetsnormer för luft klarar staden 11. Ett synbart uttryck för denna enorma förbättring är att vissa växter som är särskilt känsliga för luftkvaliteten har återkommit till Stockholm. T ex kan man nu hitta ett tiotal lavararter på träden i stadens centrala parker. Det är arter som för 50 år sedan knappt kunde återfinnas inom länsgränsen.

Trafikkontoret
TrafikplaneringFleminggatan 4
Box 8311
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 260 77
Växel 08-508 272 00
kerstin.alquist@stockholm.se
trafikkontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se

Den förbättrade luftkvaliteten är ett resultat av ett långsiktigt mödosamt arbete, med utbyggd fjärrvärme, svavelfri olja, blyfri bensin, modernare fordonsflotta, utbyggd kollektivtrafik, cykelsatsningar, etc.

Årsmedelvärdet för PM10 klaras i staden sedan flera år tillbaka. Det är dygnsmedelvärdet staden har haft problem med att uppfylla miljökvalitetsnormen för.

Staden har genomfört en lång rad olika åtgärder under de senaste åren för att försöka begränsa PM10 inom stadens gränser, och arbetet har intensifierats under det gångna året. För att kunna komma tillrätta med överskridanden har staden inte ensam rådighet utan behöver få stöd av staten, genom att ges möjlighet att införa avgifter på dubbdäcksanvändning.

Åtgärderna för att sänka användningen av dubbdäck kombinerat med dammbindning, förbättrad vårstädning och trängselskatt har gjort att halterna i Stockholm har sjunkit. Gränsvärdet för dygn klarades för samtliga mätstationer i staden under 2012 och kommer sannolikt att klaras också 2014 vid stadens gator. Både blöta vårar som 2012 och milda snöfattiga vintrar som 2014 verkar ge gynnsamma förhållanden på Stockholms gator. Det finns goda förutsättningar för att normen för PM10 klaras också framöver vid dessa förhållanden.

Bakgrund

Europeiska kommissionen beslutade under våren 2013 att genom en formell underrättelse inleda ett överträdelseärende mot Sverige med hänsyn till att det under perioden 2008 – 2010 rapporterats om halter av större partiklar i luften som överskred de gränsvärden som anges i luftkvalitetsdirektivet. Stockholms stad inkom med underlag och synpunkter till miljödepartementet. Se gemensamt kontorsyttrande från den 8 maj 2013 i bilaga 1. Regeringskansliet besvarade sedan den formella underrättelsen den 26 juni 2013.

Kommissionen kan förväntas att inom kort ta nästa steg i överträdelseärendet och besluta ett motiverat yttrande mot Sverige, vilket i så fall ska besvaras senast två månader efter mottagandet. För att kunna besvara ett eventuellt motiverat yttrande behöver Regeringskansliet underlag från berörda kommuner i form av

1. Redovisning av årsmedelvärden samt antal dygn med överskridanden avseende större partiklar för

alla mätstationer under perioden 2005-2013 samt första halvåret 2014.

2. En sammanfattande redovisning av vilka åtgärder som vidtagits och som planerar att vidtas för att komma tillrätta med tidigare eller pågående överskridanden av luftkvalitetsdirektivets gränsvärden.
3. En sammanfattande redovisning av vilket resultat vidtagna åtgärder gett eller planerade åtgärder förutses ge.

Ärendet

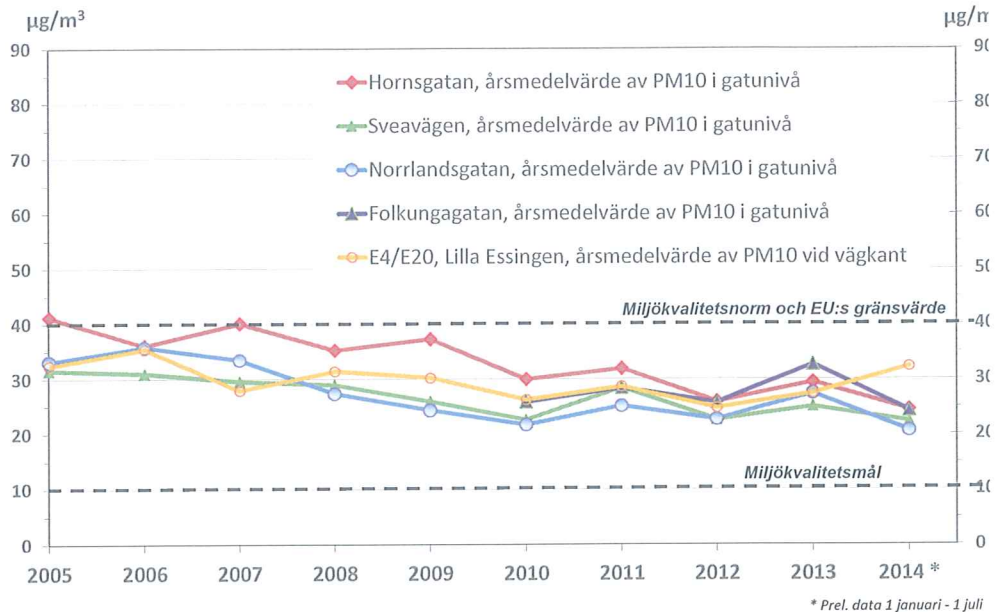
Ärendet har skickats på remiss till Stockholms stad av Miljödepartementet. Kommunstyrelsen har skickat vidare remissen till trafikkontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och statsledningskontoret med sista svarstid den 18 augusti 2014. Trafikkontoret och miljöförvaltningen har valt att skriva ett gemensamt yttrande som svar på remissen.

Kontorens synpunkter

Kontoren redovisar underlag för de tre efterfrågade punkterna nedan.

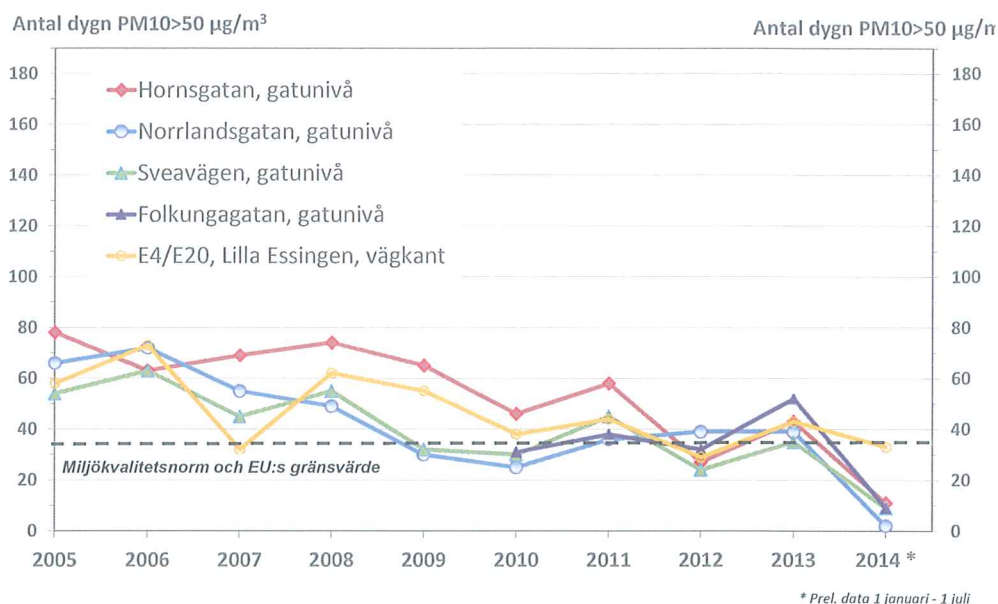
Årsmedelvärden och dygnsöverskridande

Vägtrafiken och framförallt användningen av dubbdäck är den överlägset största källan till PM10, se bilaga 2. Årsmedelvärden för 2005-2013 och preliminära data för första halvåret 2014 kan utläsas ur figur 1 nedan.

Figur 1. Trend för uppmätta årsmedelhalter av partiklar, PM10, åren 1994-2014 vid mätstationerna på Hornsgatan, Sveavägen, Norrlandsgatan, Folkungagatan och Essingeleden. Källa: SLB analys

Antal dygn med överskridande av miljö kvalitetsnormen för PM10 åren 2005-2014 framgår av figur 2. För att normen ska klaras får halten PM10 inte överskrida $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ fler än 35 dygn per år. Hittills under år 2014 har antalet dygnsvärden över $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ varit; 12 st vid Hornsgatan, 9 st vid Folkungagatan, 9 st vid Sveavägen, 2 st vid Norrlandsgatan och 33 st vid Essingeleden (vid väggkant). Sannolikt kommer miljö kvalitetsnormen för PM10 att klaras vid Stockholms stads gator under år 2014.

Figur 2. Trend för antalet dygnsmedelhalter av partiklar, PM10, högre än normvärdet 50 µg/m³, åren 2005-2014 vid mätstationerna på Hornsgatan, Sveavägen, Norrlandsgatan, Folkungagatan och Essingeleden. Normvärdet får överskridas maximalt 35 dygn per år för att klaras. Källa: SLB analys

Åtgärder

Angående vilka åtgärder som vidtagit och som kommer att vidtas för att begränsa PM10 presenterade kontoren en utförlig redovisning i samband med remissen förra året. Denna redovisning är fortfarande aktuell, även om vissa av de planerade åtgärderna har genomförts. Redovisningen återfinns i sin helhet bilaga 3.

Nedan följer en kort redogörelse för vilka åtgärder staden genomfört under de senaste åren samt fortfarande arbetar med för att begränsa PM10 inom stadens gränser.

- Dubbdäcksförbud infördes på Hornsgatan i januari 2010.
- Under vintern 2011-2013 utfördes dammbindning med CMA (kalciummagnesiumacetat) på ett flertal gator. Under 2013-2014 har metoden används på samtliga 34 gator i staden där det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormen för PM10. Arbetet fortsätter på samma sätt kommande säsong.
- Under 2013-2014 har städning med vakuummaskin testats på ett flertal av Stockholms stads gator. Användning av maskintypen kommer att utökas från hösten 2014.
- Ökad fokus på tidig vårstädning samt optimerad halkbekämpning av Stockholms stads gator sedan

åtgärdsprogrammet för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM10) antogs av länsstyrelsen 2012.

- Trängselskatten i Stockholm infördes 2006 och har inneburit en trafikminskning i innerstaden med 20-25 %. Riksdagen har beslutat om en höjning av trängselskatten med ca 75 % från den 1 januari 2016 och från samma dag införa trängselskatt på Essingeleden som är den stora motorleden genom Stockholm. Det beräknas ge en ytterligare trafikminskning med 7 %.
- En överenskommelse har träffats om en mycket omfattande tunnelbaneutbyggnad för att stärka kollektivtrafiken och underlätta övergången från privat bilåkande till kollektivtrafik
- 2012 antog Stockholms stad Framkomlighetsstrategin vars huvudinriktning är att framförallt främja de kapacitetsstarka färdmedlen såsom kollektivtrafik, gång och cykel.
- Staden ska fram till 2018 satsa 1 mdkr på cykelinfrastruktur. Som ett led i detta antogs Stockholms stads cykelplan under 2012.
- Staden har satsat stora pengar på kommunikation. Främst en kampanj inriktad på att medvetandegöra stockholmarna om dubbdäckens betydelse för Stockholmsluften samt förändra attityden till dubbdäck.

Utöver ovan redovisade åtgärder finns det ytterligare ett antal åtgärder i åtgärdsprogrammet för kvävedioxid (NO₂) och partiklar (PM10) som staden berörs av.

- Dammbindning av samtliga trafikleder i staden (statliga vägar) där det finns risk för överskridande av miljökvalitetsnormen för PM10
- Utredning om införande av sänkt hastighet på trafikleder i Stockholms län (statliga vägar) för att sänka PM10-halten.
- Framtagande av förslag till länstäckande kamera- och trafikflödesmätningar.

Dessutom är staden inblandade i mer generella insatser som påverkar PM10-halterna positivt.

- Förbättrad kollektivtrafik
- Främja gång- och cykeltrafik
- Effektivare godstransporter
- Parkeringsåtgärder
- Mobility management

- Trafikregleringar
- Samverkan mellan Trafikverket och berörda kommuner för att identifiera lämpliga åtgärder i syfte att minska överskridanden på trafikleder
- Informations- och kommunikationsinsatser

För att öka möjligheterna att miljö kvalitetsnormerna ska kunna nås i Stockholms län är ytterligare verktyg än de som idag är tillgängliga avgörande. Staden vill ha möjligheten att införa ett avgiftssystem för dubbdäcksanvändning. Regeringen har tillsatt en utredning som blir klar våren 2015.

Resultat

Effekten av dubbdäckförbudet har utvärderats i detalj. Efter att förbudet infördes i januari 2010 minskade andelen personbilar med dubbdäck från 60-70 % till 30 % på Hornsgatan och till ca 50 % på övriga gator i staden. Den totala trafiken under året minskade med 15 % på Hornsgatan. Effekten på PM10 halterna studerades med en beräkningsmodell och halterna sänktes med nästan 15 % under 2010 och nästan 25 % under 2011.

Åtgärderna för att sänka användningen av dubbdäck kombinerat med dammbindning, förbättrad vårstädning och trängselskatt har gjort att halterna i Stockholm har sjunkit. Gränsvärdet klarades för samtliga mätstationer i staden under 2012. Det bör dock poängteras att vädret under 2012 var gynnsamt för PM10 med mycket fuktiga körbanor under våren vilket sänker PM10 halterna.

Som angetts tidigare har halterna PM10 hittills 2014 varit ovanligt låga och miljö kvalitetsnormen kommer sannolikt att klaras. Året har inletts med en mycket mild och snöfattig vinter med ovanligt torra vägbanor. Detta har skapat goda förutsättningar för åtgärder i form av dammbindning och städning i ett tidigt skede under året, ca 1 månad tidigare än normalt. Trafikkontoret inledde redan under oktober år 2013 en ambitiös dammbindning på 34 gator med höga halter av PM10 i Stockholm. Dammbindning sänker dygnsmedelhalten med 20 – 40 %. Att vägbanorna varit torra har även medfört att det inte skapats någon stor depå av vägdamn på vägbanan utan kontinuerlig utvädring och spridning av slitagepartiklar orsakade av dubbdäck har skett. Som framgår av Fig 1-2 är dock den nedåtgående trenden mycket tydlig de senaste tio åren.

Sammanfattningsvis så ser alltså både blöta vårar och snöfattiga milda vintrar ut att vara bra för PM10-halter vid innerstadsgator i Stockholm under förutsättning att dammbindning utförs. Det finns goda förutsättningar för att normen klaras också framöver vid dessa förhållanden.

Bilagor

- 1 Remiss av Europeiska kommissionens formella underrättelse angående Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/50/EG av den 21 maj 2008 om luftkvalitet och renare luft i Europa EU-kommissionens skrivelse 2012/2216
- 2 SLB-analys svar - Underrättelse överträdelse PM10
- 3 Åtgärder för att minska halten PM10 i Stockholm

Ted Ell
T.f. Förvaltningsdirektör
Trafikkontoret

Gunnar Söderholm
Förvaltningsdirektör
Miljöförvaltningen